

KO E MĀLOHI 'O E TOETU'U 'A KALAI

Lesoni 8 ki he 'aho 22 'o 'Aokosi 2026

“Pea kapau ‘oku ‘ikai toetu‘u ‘a Kalaisi, pea ‘oku ta‘e‘aonga ‘emau malanga, pea ta‘e‘aonga mo ho‘omou tui foki. . . . Pea kapau kuo ‘ikai tu‘u hake ‘a Kalaisi, ‘oku ta‘e‘aonga ho‘omou tui; ‘oku mou kei ‘i ho‘omou angahala.!”
(1 Kolinitō 15:14-17,)

Fakatatau ki he filōsofia faka-Kalisi—‘ o makatu‘unga ‘ i he ngaahi fakakaukau faka-Palatoní—ko e sinó, ‘ a ia ‘ oku kovi mo‘oní, ko e fale fakapōpula pē ia ‘ o ha laumālie ta‘efa‘a-mate. ‘I he fakakaukau ko ‘eni, ko e ha ‘a e ‘uhinga ‘o e toetu‘u ‘a e sino ki he kau Kalisi pe ko e kau Loma?

‘I he ‘uhinga ko ení, na‘e fakafisinga‘i ai ‘ e ha konga ‘ o e siasi Kolinitoó ‘ a e ‘ i ai ‘ a e toetu‘ú. ‘Oku fakamatala‘i ‘e Paula ‘a e me‘a ni ‘i he vahe hongofulu ma nima ‘o ‘ene ‘uluaki tohi ki he kakai Kolinitoo. ‘Oku ‘ikai ko ha me‘a ma‘ama‘a ‘eni. ‘Oku fehokotaki vaofi ‘a e toetu‘u mo e fakamo‘ui. Kapau ‘oku ‘ikai ke ‘i ai ha toetu‘u... Ko e ha hono ‘aonga ‘o hono malanga‘i ‘o e ongoongolelei?

Ko e toetu‘u ‘a Sisuu

Na‘e hoko ‘ a e toetu‘ú ko ha me‘a fakahisitolia?
(1 Kolinito 15:1-11)

Ko e ngaahi nunu‘a ‘o e toetu‘u ‘a Sisuu

Fefe kapau na‘e ‘ikai toe tu‘u ‘a Kalaisi mei he mate?
(1 Kolinito 15:12-19)

Ko e hā ‘ okú ne fakapapau‘i ‘ a e toetu‘ú?
(1 Kolinito 15:20-34)

Ko ‘etau toetu‘u

Ko e sino fe te tau toetu‘u ‘aki ia?
(1 Kolinito 15:35-49)

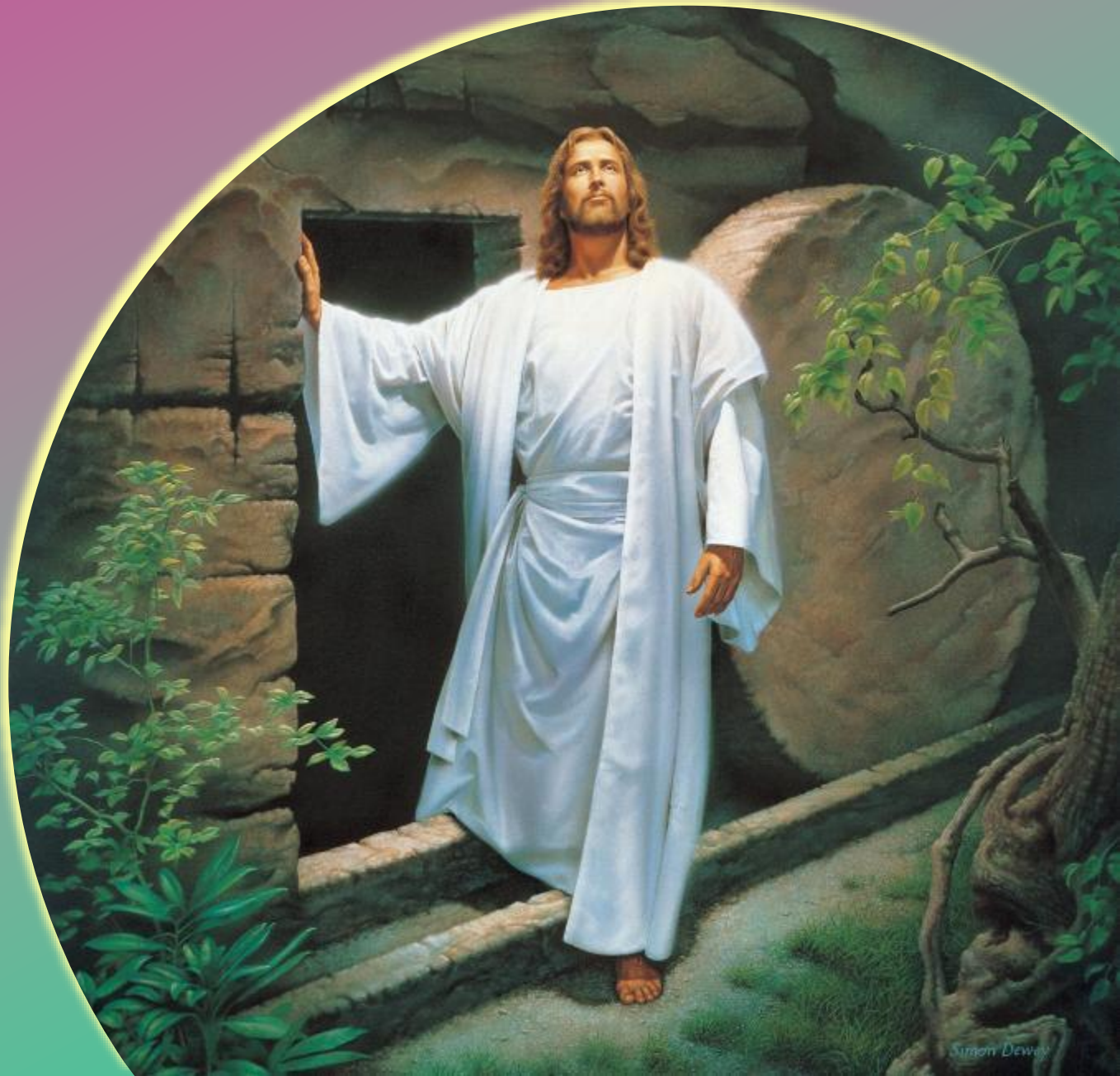
Ko e fe taimi te tau toetu‘u ai?
(1 Kolinito 15:50-58)

+

o

•

KO
E
TOETU‘U
‘A
SISU

KO E TOETU'Ú KO HA ME'A FAKAHISITOLIA?

"He ko e 'uluaki 'oe me'a na'aku 'a'au atu kiate kimoutolu, 'aia na'aku ma'u foki, Ko e pekia 'a Kalaisi 'i he'etau ngaahi angahala, 'o fakatatau ki he ngaahi tohi; Pea na'e fai ia, pea na'e toetu'u hake ia 'i hono tolu 'oe 'aho, 'o fakatatau ki he ngaahi tohi:" (1 Kolinito 15:3-4)

Kimu'a pea lea ki he veiveiua 'a e kau Kolinito fekau'aki mo e toetu'u, 'oku fakamanatu ange 'e Paula kiate kinautolu 'a e founga ngaue 'a e ongoongolelei (1 Kolinito 15:1-2):

'Oku malanga'i ia

'Oku ma'u ia

'Oku vilitaki ai ha taha

'Oku ma'u 'a e fakamo'ui

Pea ko e ha 'a e ongoongolelei 'oku malanga'i? (1 Kolinito 15:3-4)

Na'e pekia 'a Kalaisi koe'uhi ko 'etau ngaahi angahala

Na'e tanu 'a Kalaisi

Na'e toe tu'u 'a Kalaisi 'i he 'aho hono tolu

Pea 'oku anga - fēfē 'etau 'ilo'i ko e toetu'ú ko ha me'a fakahisitōlia ia? Ko hai na'a ne mamata ki he Sisu kuo toetu'u? (1 Kolinito 15:5-8)

Pita mo e Toko Hongofulu Ma Ua

Ngaahi tokoua mo e tuonga'ane 'e toko 500 tupu

Semisi mo e kau 'aposeolo

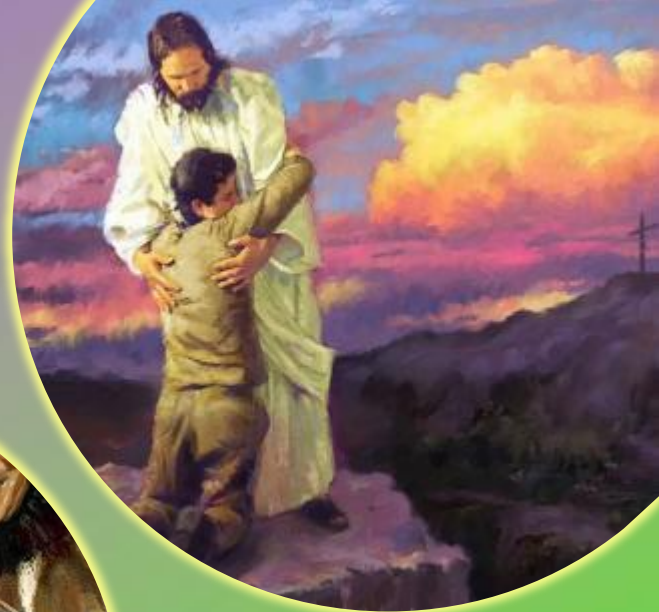
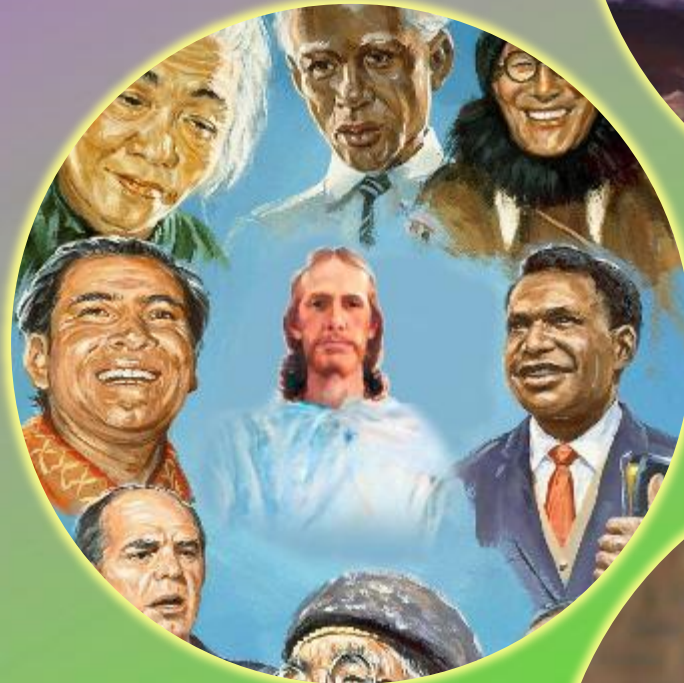

Paula "ko e fakatoto"

'Oku fakamahino mai 'e Paula ko e ongoongolelei ko e ngāue ia 'a e 'Otuá 'oku fakahoko " 'o fakatatau ki he Folofolá." 'A ia, ko ha palani ia kuo tomu'a fokotu'u 'a ia 'oku fakahoko ai 'e he toetu'ú ha fatongia tefito. 'Oku 'i ai ha taha 'oku veiveiua? Tuku ke nau 'eke ki he kau fakamo'oni na'e kei mo'ui 'i he taimi ko iá!

KO E NGAAHI
NUNU'A 'O E
TOETU'U 'A SISU

FEFE KAPAU NA'E 'IKAI TOE TU'U 'A KALAISI MEI HE MATE?

"Pea kapau 'oku 'ikai toetu'u 'a Kalaisi, pea 'oku ta'e'aonga 'emau malanga, pea ta'e'aonga mo ho'omou tui foki." (1 Kolinitō 15:14)

'Oku hanga 'e hono faka'ikai'i 'o e malava ke hoko 'a e toetu'u 'o fakatupu ha fepaki mo e tui faka-Kalisitiane, koe'uhi "kapau 'oku 'ikai ha toetu'u 'o e mate, ta 'oku 'ikai toe tu'u 'a Kalaisi" (1 Kolinito 15:12-13). Pea kapau na'e 'ikai tu'u 'a Sisu...

'Oku ta'e'aonga hono malanga'i 'o e ongoongolelei (1 Kolinito 15:14a)

'Oku ta'e'aonga 'etau tui (1 Kolinito 15:14e) [ta'e'aonga] (1 Kolinito 15:17a)

Ko e kau fakamo'oni loi kimaautolu (1 Kolinito 15:15)

'Oku tau kei 'i he'etau ngaahi angahala (1 Kolinito 15:17e)

Ko kinautolu kuo mate he 'ikai ke nau toe foki mai ki he mo'ui (1 Kolinito 15:18)

Ka 'ikai 'a e toetu'u, 'oku hoko pe 'a Sisu ko ha tangata ma'oni'oni na'e fakapoongi ta'e 'i ai ha 'uhinga, ka 'oku 'ikai ke ne lava 'o fakamo'ui. "Ka ko 'eni kuo toe tu'u 'a Kalaisi mei he mate" (1 Kolinito 15:20a) . 'Oku tau ma'u ha Fakamo'ui mo'ui.

'I he 'uhinga ni, 'oku 'uhingamalie ai 'a e ongoongolelei; 'oku pehe foki mo 'etau tui; ko e kau fakamo'oni faivelenga kitautolu; kuo fakamolemole'i 'etau ngaahi angahala; pea 'e toe mo'ui 'a e kau pekia 'ia Kalaisi.

KO E HA 'OKU NE FAKAPAPAU'I 'A E TOETU'U?

"Ka ko eni, kuo toetu'u 'a Kalaisi mei he pekia, pea kuo hoko ia ko e 'uluaki fua 'okinautolu na'e mohe. " (1 Kolinitō 15:20)

Ko e 'uluaki fo'i mo'oni kuo fakapapau'i mai 'e he toetu'u 'a Sisuu ko kitautolu kuo tau tali 'a e palani 'o e fakamo'ui – meia 'Atama ki he ngata'anga 'o mamani – kapau te tau mate, te tau toe mo'ui (1 Kolinito 15:20-23).

Ko e ha 'e hoko hili 'etau toetu'u? 'I hono ikuna'i 'e Sisuu 'a e mate, kuo ikuna'i ai 'e Sisuu 'a hono ngaahi fili kotoa pe (1 Kolinito 15:25-26). Pea 'e fakamo'ulaloa'i leva 'e Sisuu 'a e me'a kotoa pe ki he Tamai, koe'uhi ke "kotoa pe 'a e 'Otua 'i he me'a kotoa pe" (1 Kolinito 15:24, 28).

Makehe mei he ngaahi fakapapau ko 'eni 'i he kaha'u, 'oku 'omi 'e Paula ha fakapapau 'e ua 'oku ne uesia 'etau mo'ui faka'aho:

1 Kolinito 15:30-32

'Oku mahu'inga ke malanga 'aki 'a e ongoongolelei, 'o tatau ai pe kapau 'oku kau ai ha faingata'a'ia pe fakatu'utamaki.

1 Kolinito 15:33-34

'Oku 'aonga ke mo'ui 'i ha mo'ui 'oku fehoanaki mo e ngaahi tefito'i mo'oni Fakatohitapú.

+
○

KO 'ETAU TOETU'U

KO E SINO FE TE TAU TOETU‘U AI?

“Pea ‘oku pehē pe ‘ae toetu‘u ‘ae mate. ‘Oku tūtūu‘i ia ‘i he ‘au‘auha: ‘oku fokotu‘u hake ia ‘i he ta‘efa‘a‘au‘auha: .” (1 Kolinitō 15:42)

Ngaahi fakafehoanaki fekau‘aki mo e sino toetu‘u:

Sino ‘o e ‘akau (1 Kolinito 15:35-38)

‘Oku tutuu‘i
ha tenga‘i
uite

‘Oku toli ha
uite

‘Oku foaki ‘e
he ‘Otua ki he
fu‘u ‘akau
takitaha ‘a e
sino ‘oku Ne
fie ma‘u.

Ngaahi sino fakamatelie (1 Kolinito 15:39)

Sino ‘o e
tangata

Sino ‘o e
fanga
monumanu

Sino ‘o e ika

Sino ‘o e
manupuna

Ngaahi me‘a fakalangi (1 Kolinito 15:40-41)

Ko e naunau
‘o e la‘aa

Ko e naunau
‘o e mahina

Ko e naunau
‘o e ngaahi
fetu‘u

Ko e tokotaha
taki taha, ko
hono naunau
‘o‘ona (ngingila)

KO E SINO FE TE TAU TOETU‘U AI?

“Pea ‘oku pehē pe ‘ae toetu‘u ‘ae mate. ‘Oku tūtūu‘i ia ‘i he ‘au‘auha: ‘oku fokotu‘u hake ia ‘i he ta‘efa‘a‘au‘auha: .”(1 Kolinitō 15:42)

Ko e ha ‘a e faikehekehe ‘o e sino lolotonga
mo e sino toetu‘u?
(1 Kolinito 15:42-44)

**sino
lolotonga**

Faihala

Ta‘efaka‘apa‘a
pa

Vaivai

Monumanu

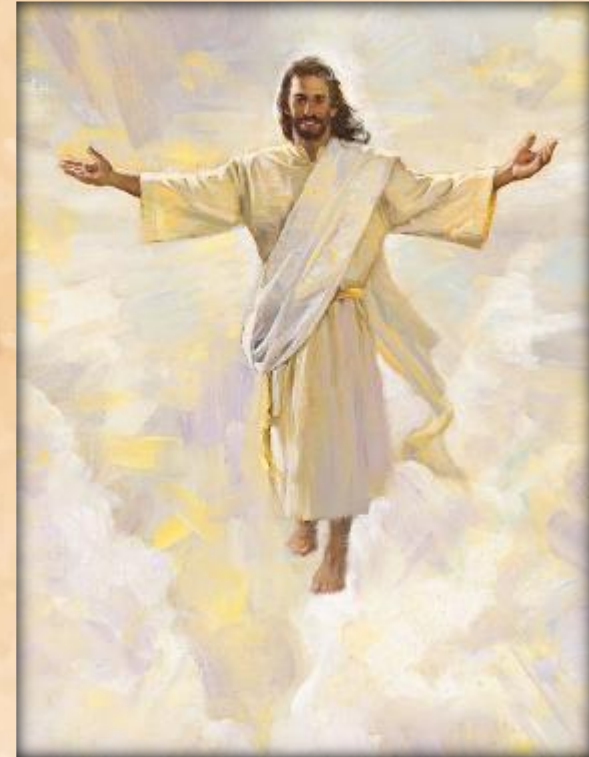
Sino toetu‘u

Ta'e'auha

Fakalangilangi

Mālohi 'aupito

Fakalaumalie

Na‘e ma‘u ‘ e ‘ Ātama ha sino fakaemāmaní, ko e sino hono uá ko ‘ Ātama [Sīsū] ko ha sino fakahēvani. ‘I he toetu‘u, ‘e liliu hotau sino ki he tatau ‘o e sino ‘o Kalaisi, ‘a ia ko e ta‘e-fa‘a-‘auha, naunau‘ia, malohi, fakalaumalie, fakalangi (1 Kolinito 15:45-49).

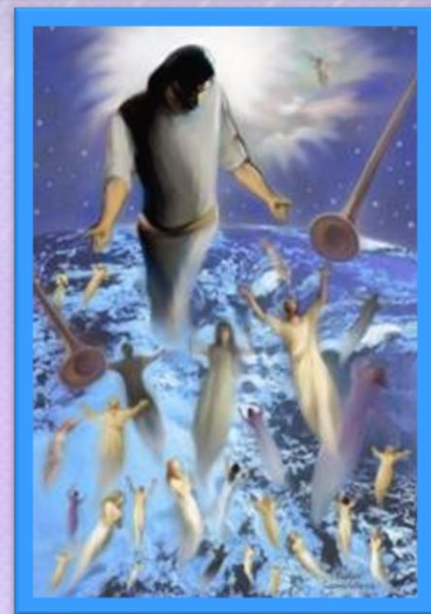

KO E FE TAIMI TE TAU TOETU‘U AI?

"Vakai, 'oku ou fakahā ha me'a fufū kiate kimoutolu; 'E 'ikai te tau mohe kotoa pē, ka te tau liliu kotoa pē,."
(1 Kolinitō 15:51)

Kimu'a pea fakapapau'i 'a e taimi 'o e toetu'u mo e me'a 'e hoko ki hotau sino 'i he taimi ko ia, 'oku pehe 'e Paula "'oku 'ikai lava ke ma'u 'e he kakano mo e toto 'a e pule'anga 'o e 'Otua" (1 Kolinito 15:50). 'Oku 'uhinga nai 'eni he 'ikai ke tau ma'u ha sino fakamatelie hili 'a e toetu'u?

'Oku faka'aonga'i ma'u pe 'a e kupu'i lea ko e "kakano mo e toto" ko ha 'uhinga tatau mo e "tokotaha" (Matiu 16:17; Kaletia 1:16; 'Efeso 6:12; Hepelu 2:14). 'Oku fakafaitatau heni 'a Paula: kakai 'o Mamani = 'au'auha; kakai 'o Langi = ta'e'au'auha. 'Oku tau ma'u heni ha sino 'oku 'au'auha, pea ko ia ai, he 'ikai ke tau lava 'o 'ave ia ki Hevani.

'I he Ha'ele 'Angaua Mai, 'e liliu 'a e sino kovi ki ha sino ta'e-fa'a-'auha, 'o hange ko e sino na'e toetu'u 'aki 'a Sisu (1 Kolinito 15:51-55; Lk. 24:36-40).

Kiate kinautolu 'oku mohe 'ia Sisu, 'e ongo'i 'o hange kuo 'osi ha momeniti si'i. 'I he sekoni kuo hili na'a nau ongo'i 'a e momoko 'o e mate, ko 'eni 'oku nau 'osi mamata ki he ha'u 'a Sisu (1 Kolinito 15:52).

"Ko e toetu'u 'a Sisuu ko ha sipinga ia 'o e toetu'u faka'osi 'a kinautolu kotoa pe 'oku mohe 'iate Ia. Na'e maheni kotoa 'a e sino toetu'u 'o e Fakamo'ui, Hono 'ulungaanga, mo e fasi 'o 'Ene lea. 'E toe tu'u 'a kinautolu 'oku mohe 'ia Sisuu 'i he founga tatau. Te tau 'ilo'i hotau ngaahi kaungame'a 'o hange ko hono 'ilo'i 'e he kau akonga 'a Sisuu. Neongo na'a nau feliliuaki, mahamahaki, pe faka'auha honau fotunga 'i he mo'ui fakamatelie ko 'eni, ka 'e fakatolonga haohaoa honau tu'unga fakafo'ituitui 'i honau sino toetu'u mo naunau'ia, pea te tau 'ilo'i, 'i he fofonga 'oku malama 'i he maama mei he fofonga 'o Sisu, 'a e laine 'o kinautolu 'oku tau 'ofa ai."